

Michał Boczek

SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny w Warszawie

KOMORNIK SĄDOWY – POMIĘDZY URZĘDNIKIEM A PRZEDSIĘBIORCĄ

Streszczenie (abstrakt): Na temat komorników sądowych pisze się i mówi niewiele, jeżeli już, to przed wyborami lub przy okazji jakiejś bulwersującej sprawy. W mediach trudno znaleźć wiadomości o sukcesie komorników, te, które się pojawiają, dotyczą raczej afer z ich udziałem. Dla wielu komornik to zawód szczególnej kasty o nieustalonej przynależności. Przeciętny Polak nie jest zorientowany, czy komornik to urzędnik, funkcjonariusz publiczny, czy przedsiębiorca działający na własny rachunek. „Pytanie o to, komu jest potrzebna ta profesja i jaki winien być jej status (...)”, pojawia się rzadko lub nie pojawia się wcale. W związku z czym autor pragnie poddać pod rozważenie lub zbliżyć się do odpowiedzi na pytanie: czy zawód komornika sądowego powinien należeć do kategorii zawodów urzędniczych, czy może – jak wiele innych zawodów być traktowany jako pozarolnicza działalność gospodarcza.

Słowa kluczowe: komornik, urzędnik, przedsiębiorca.

BAILIFF - CLERK, ENTREPRENEUR

Abstract: Writing and speaking about court bailiffs is rare, if any, before the election or on some occasional matter. In the media it is difficult to find news about the success of bailiffs, those that appear are related to scandals with their participation. For many, a bailiff is a profession of a special caste with undetermined belonging. The average Pole is not aware whether the bailiff is an official, public official or self-employed entrepreneur. "The question of who needs this profession and what its status should be (...)"; appears rarely or does not appear at all. Therefore, the author wishes to consider or approach the question whether the profession of court bailiff should belong to the category of civil servants or whether or not - as many other professions should be treated as non-agricultural economic activity.

Keywords: bailiff, clerk, entrepreneur.

Wprowadzenie

Komornicy sądowi zawsze stanowili jedną z najbardziej nie lubianych i jednocześnie najlepiej opłacanych grup zawodowych w Polsce. Są postrzegani jako osoby, które zarabiają ogromne pieniądze na zabieraniu ludziom mienia. Rekordowe zarobki w tej grupie zawodowej w początkach transformacji wynosiły nawet od miliona do półtora miliona złotych miesięcznie. Jak szacuje portal moja-pensja.pl komornik w Polsce zarabia około 30 tysięcy

cy brutto miesięcznie¹. Z raportu Instytutu Sprawiedliwości z 2014 roku na podstawie deklaracji podatkowych dochód miesięczny komornika wynosił ponad 46 tysięcy złotych brutto². Najwięcej w miesiącu zarobił komornik przy Sądzie Rejonowym na warszawskiej Woli - 255 697 zł brutto. Rekordzista z 2012 roku, działający przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy-Mokotowa, zarobił 10. 855 695 zł brutto. O tym, że to nie zawsze intratny zawód, świadczy roczny dochód 1.562 zł brutto komornika przy Sądzie Rejonowym w Przemyślu. W ośmiu przypadkach spośród 238 rewirów komorniczych średnie miesięczne dochody nie przekraczały wysokości zasadniczego wynagrodzenia sędziego Sądu Najwyższego (ponad 13 tys. zł brutto). We wszystkich pozostałych przypadkach komornicy uzyskiwali dochody wyższe, nawet kilkadziesiąt razy³. Z tego samego raportu wynika, że w 2013 roku udało się komornikom wyegzekwować łącznie blisko 8 miliardów złotych. Kancelarie komornicze, których jest w Polsce ponad 1000, pobrały z tej kwoty ponad 900 milionów złotych. Po odliczeniu kosztów, te pieniądze mogłyby zasilić budżet państwa.

W okresie transformacji w Polsce powstało wiele kancelarii komorniczych. W 2005 roku było ich 616. Od 2007 roku liczba kancelarii komorniczych praktycznie się potroiła: z ówczesnych 652 do prawie 1,8 tys. obecnie⁴.

Inaczej wygląda status komornika sądowego jako podległego państwu urzędnika, a inaczej jako przedsiębiorcy wykonującego w imieniu państwa zlecone mu przez państwo niektóre zadania. Istotę stanowi fakt, iż w przypadku upaństwowienia zawodu komorniczego zmienia się beneficjent osiąganego przez komornika dochodu. Trafiają one nie do kasy komorników, ale do budżetu państwa. Wielką niewiadomą w takim modelu pozostaje kwestia motywacji i związanej z nią efektywności komorników sądowych i ich uposażenie, pozwalające na godne życie. Czy efektywność komorników pracujących za państwowe uposażenie, wynoszące od 3500 zł do 12 000 zł, pozostanie na niezmiennym poziomie?

Bez względu na status komorników sądowych jedno wydaje się pewne, że ten zawód zawsze będzie potrzebny zarówno państwu, jak i przeciętnemu obywatelowi. Trudno jest sobie wyobrazić, aby bez komorników sądowych wierzyciele mogli sobie w inny sposób poradzić.

Komornik sądowy – starożytność

Poczynając od świata antycznego, poprzez średniowiecze, po czasy teraźniejsze, świat wielokrotnie obserwował wprowadzanie różnych modeli statusu komornika sądowego. Od modelu upaństwowienia do rozwiązań opierających się na indywidualnej działalności go-

¹ <https://www.money.pl/gospodarka/wiad.iliony-rocznie-po,237,0,1997549.html>.

² M. Domagalski, *Komornik zarabia więcej niż sędzia Sądu Najwyższego*, „Rzeczpospolita” 31.07.2014 r., <http://prawo.rp.pl/arttykul/757745,1129707-Komornik-zarabia-wiecej-niz-sedzia-Sadu-Najwyzszego.html>; M. Wąsowski, *Życ jak komornik. Zarabiają 46 tysięcy złotych miesięcznie – jak to się dzieje?* <http://natemat.pl/111919,zyc-jak-komornik-zarabiaja-46-tysiacy-zlotych-miesiecznie-jak-tosie-dzieje>.

³ P. Ostaszewski, *Efektywność egzekucji komorniczej – obraz statystyczny*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2015, s. 11 i n.

⁴ Biuletyn Informacji Publicznej GUS 2018 r., <https://bip.stat.gov.pl/dzialalnosc-golowy-format-przekazywanych-danych/>

spodarczej, choć zawsze wszystko zależało od ludzkiego nastawienia, od determinacji i postępowania według obranych wzorców. „Kto nie dochodzi swoich praw, nie ma ich wcale – ta maksyma prawa rzymskiego, na którym oparte jest prawo współczesne, precyzyjnie wyjaśnia sens instytucji komornika sądowego”⁵.

Komornicy ponad 4000 lat pracowali na swoją renomę lub na swoją złą sławę. Pierwsze wzmianki o tej grupie sięgają czasów babilońskich. Zasady panujące w społeczeństwie państwa babilońskiego przybliżył współczesnym Kodeks Hammurabiego. Społeczeństwo to było podzielone na klasy, istniało niewolnictwo i praktykowano niewolę za długi. Niewolnicy byli w dużej liczbie zatrudniani przez króla do obsługi pałacu – można przyjąć, że to „niewolnictwo pałacowe” stanowiło jedną z pierwszych form dzisiejszej egzekucji sądowej⁶. Jeśli wieśniacy nie byli w stanie spłacić długu, mogli stać się sługami lub niewolnikami, podobnie jak członkowie ich rodzin.

Babilończykom nie było zatem obce pojęcie długu. Kodeks Hammurabiego w swym zakończeniu głosi: „Niechaj możni nie uciskają słabych. Prawo musi chronić wdowy i sieroty (...) tak, aby uciskani mieli sprawiedliwość”⁷.

W starożytnej Grecji komornicy oddawali dłużników w niewolę, funkcjonowało tzw. kolegium dziesięciu egzekutorów⁸. W Imperium Rzymskim wszyscy musieli przestrzegać rzymskiego prawa, które zazwyczaj było bardzo surowe. Bogatych obywateli Rzymu, którzy nie płacili długów lub podatków, karano olbrzymimi grzywnami. Gdy nie mogli zapłacić długu, tracili swoją własność, a nawet obywatelstwo. Z kolei ludzi biednych sprzedawano w niewolę, zmuszano do pracy w podziemiach i kopalniach albo przeznaczano do walk gladiatorских na arenie⁹. Z czego wniosek, że powszechność instytucji wiarygodności i instytucji długu w obrocie międzyludzkim stanowiła istotne znaczenie dla pewności funkcjonowania danej grupy społecznej, przez co profesja komornicza stanowiła jeden z jej fundamentalnych elementów.

Komornik sądowy w Polsce – rys historyczny

Powstanie i rozwój instytucji egzekucji w Polsce nastąpiły po wykształceniu się prawa własności i po przyznaniu go jednostce. Wprowadzenie egzekucji wiąże się przede wszystkim z wydaniem przez Kazimierza III Wielkiego w latach 1356–1362 Statutu piotrkowskiego i w 1368 roku Statutu wiślickiego. Prywatny charakter egzekucji ulegał stop-

⁵ W. Bojarski, *Prawo rzymskie*, Toruń 1994; W. Wołodkiewicz, M. Zabłocka, *Prawo rzymskie. Instytucje*, Warszawa 1995, s. 38 i n.

⁶ H.W.F. Saggs, *Wielkość i upadek Babilonii*, Warszawa 1973, s. 77; M. van de Mieroop, *Historia starożytnego Bliskiego Wschodu ok. 3000–323 p.n.e.*, Kraków 2008, s. 87.

⁷ E. Lipiński, *Prawo Bliskiego Wschodu – Wprowadzenie historyczne*, „Studia Historico-Biblica” 2, Lublin 2009, s. 106–107; *Kodeks Hammurabiego*, tłum. M. Stępień, Warszawa 1996, s. 99–100.

⁸ A. Kazhdan, *Oxford Dictionary of Byzantium*, Oxford 1991, s. 212.

⁹ W. Bojarski, op. cit.; W. Wołodkiewicz, M. Zabłocka, op. cit.; R. Taubenschlag, W. Kozubski, *Historia i instytucje rzymskiego prawa prywatnego*, Warszawa 1947, s. 112.

niowej zmianie, zwiększył się udział państwa, egzekucja osobista zmierzała w kierunku egzekucji majątkowej¹⁰.

W średniowieczu egzekucję nazywano ciężą sądową lub fantowaniem. Czynności egzekucyjne w imieniu monarchy prowadzili najczęściej sędziowie duchowni, podkomorzowie oraz starostowie grodowi. Funkcje pomocnicze, które nie wymagały stosowania przymusu, wykonywali woźni sądowi, pełniąc funkcję biegłego¹¹. W II połowie XVIII wieku nastąpiła zmiana organów egzekucyjnych. Czynności egzekucyjne powierzono sędziom ziemskim (od 1792 r.) oraz komornikom ziemskim (od 1793 r.). Ten sposób funkcjonowania przetrwał do trzeciego rozbioru Polski.

Kategoria ludności chłopskiej określana mianem komornika obecna była na ziemiach polskich od XIV wieku do I połowy XV wieku. Komornik mieszkał z rodziną kmiecia czy zagrodnika i w zamian za dach nad głową pomagał w gospodarstwie.

Do czasu likwidacji pańszczyzny obciążony był wykonywaniem nieodpłatnie pracy na rzecz swojego pana w wymiarze jednego dnia w tygodniu.

Komornikami byli najczęściej członkowie rodziny – synowie z żonami i dziećmi. Za czasów Piastów komorą nazywano dwór i mieszkanie panującego księcia, zawiadujący dworem zwał się komorzym, a usługujący dworzanie – komornikami. W dawnej Polsce drużyną komorników otaczali się książęta i kasztelanowie, ale także każdy wojewoda, starosta, sędzia i podsędek do sprawowania władzy potrzebował zastępców i pomocników, których na wzór książęcych zwano komornikami¹². Według słownika etymologicznego języka polskiego „komora” (izba), od której pochodzi nazwa „komornik”, to wczesne zapożyczenie z łacińskiego *camara*, czyli z greckiego „sklepienie”¹³.

W okresie rozbiorowym na ziemiach polskich obowiązywały trzy porządki prawne: przepisy ustawodawstwa rosyjskiego, pruskiego i austriackiego. Regulacje austriackie nie przewidywały istnienia instytucji komornika i przeprowadzanie całego postępowania egzekucyjnego powierzały sądowi¹⁴.

Inaczej było w prawie niemieckim, w którym większość czynności egzekucyjnych złożono w ręce specjalnie powołanego do tego urzędnika określanego nazwą *Gerichtsvoll-*

¹⁰ J. Rafacz, *Dawny proces polski*, Warszawa 1925, s. 200–201; E. Borkowska-Bagieńska, B. Lesiński, *Historia prawa sądowego. Zarys wykładu*, Poznań 2004, s. 166–167.

¹¹ T. Maciejewski, *Historia prawa sądowego Polski. Zarys wykładu*, Koszalin 1998, s. 114; idem, *Historia ustroju i prawa sądowego Polski*, Warszawa 2011, s. 186; D. Szpoper, I. Zdanowski, *Egzekucja w procesie polskim – zarys historii instytucji*, „Problemy Egzekucji” 1999, nr 1, s. 24–25.

¹² *Historia. Encyklopedia szkolna PWN*, red. B. Kaczorowski, Warszawa 2009, s. 304; *Mały słownik historii Polski*, red. T. Łepkowski, Warszawa 1964, s. 132.

¹³ M. ARCTA *Słowniczek wyrazów obcych. Zwrotów i przysłów cudzoziemskich używanych w mowie potocznej. i w Prasie Periodycznej Polskiej*, Wydanie 3-trzecie powiększone. Warszawa 1980. Aleksandra Ginsa. Nowozielnia 47, s. 43.

¹⁴ F. Bossowski, D. Sołtysik, B. *Dzielnica Austriacka*, [w:] *Encyklopedia prawa obowiązującego w Polsce*, red. A. Peretiatkiewicz, Poznań 1926, s. 118–132.

zieher, co tłumaczono jako wykonawca lub egzekutor sądowy. Od 1919 r. nazwę tę zmieniono na „komornik sądowy”¹⁵.

Rosyjskie postępowanie egzekucyjne z 1864 r. było uważane w swoich czasach za akt nowoczesny. Było najmniej sformalizowane w porównaniu z przepisami austriackimi i niemieckimi. Czynności egzekucyjnych miał dokonywać powołany do tego celu komornik sądowy (*sudiebnyj prystaw*). W wyjątkowych przypadkach przepisy przewidywały udział sądu w dokonywaniu czynności egzekucyjnych, gdyż regulacje rosyjskiego ukazu prawa cywilnego stanowiły, że komornicy mieli spełniać wszystkie czynności dotyczące wykonania egzekucji¹⁶. Model rosyjski, mimo że umożliwiał szybkie wszczęcie egzekucji i jej przeprowadzenie, wiązał się z nadmierną swobodą komorników oraz brakiem merytorycznej kontroli sądów nad ich czynnościami. Komornik w tym rozwiązaniu był *urzędnikiem państwowym*, wyposażonym w szeroki zakres uprawnień i kompetencji. Pomiedzy nim a wierzycielem nie zachodził stosunek zlecenia, wierzyciel nie miał prawa wyboru komornika – wyznaczał go do konkretnej sprawy prezes sądu okręgowego.

W czasach zaborów komorników, reprezentujących obcą władzę, nie darzono zaufaniem. Na ziemiach, które do 1914 roku znajdowały się pod panowaniem Rosji, starano się nie popaść w konflikt z wszechmocnymi komornikami. Carski ukaz z 1864 roku zezwalał na wykonywanie zawodu komornika sądowego każdemu obywatelowi¹⁷. Komornik miał prawo zajęcia i sprzedaży podczas licytacji wszystkiego, co należało do dłużnika. Jeśli komornik dopuścił się nadużyć, nie ponosił żadnych finansowych ani dyscyplinarnych konsekwencji – chyba że popełnił przestępstwo kryminalne. Nieograniczona swoboda komorników w założeniu miała wpływać na szybkość i skuteczność egzekucji. Mający tak szerokie prerogatywy egzekutor żył z procentów z odzyskanych długów. Im więcej komuś zabrał, tym większy osiągał dochód. A skoro mógł zabrać każdemu, często tak robił.

Sytuacja ta przypomina status komornika sądowego jako podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą.

W okresie rządu Rady Regencyjnej ustanowiono przepisy regulujące prawa i obowiązki komorników. Komornik obejmujący urządowanie zobowiązany był do wpłacenia kaucji w wysokości określonej przez ministra sprawiedliwości. Komornicy mieli być trak-

¹⁵ O niemieckiej procedurze z 1877 r. zob.: D. Janicka, *Dziewiętnastowieczne kodeksy II Rzeszy i ich znaczenie dla współczesnych Niemiec*, [w:] *Historia integra. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. Stanisławowi Salmonowiczowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. J. Dygała, Toruń 2001, s. 142–144; P. Jurek, *Historia państwa i prawa polskiego. Źródła prawa, sądownictwo. Zarys wykładu*, Wrocław 1992, s. 96; K. Sójka-Zielińska, *Historia prawa*, Warszawa 1993, s. 334–335; S. Płaza, *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. II, *Polska pod zaborami*, s. 144–146; art. 12 rozporządzenia ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o urzędach i urzędnikach sądowych w b. dzielnicy pruskiej, Tyg. Urz. z 1919 r. nr 70, s. 409.

¹⁶ K. Sójka-Zielińska, *op. cit.*, s. 337–338; S. Płaza, *op. cit.*, s. 149–150; Orzeczenie Izby Pierwszej Sądu Najwyższego z 18–19 stycznia 1929 r., C. 2161/28, [w:] „Orzecznictwo Sądów Polskich”, t. 8, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1929, s. 389.

¹⁷ D. Szpoper, I. Zdanowski, *Komornik w II Rzeczypospolitej – rozwiązania normatywne i projekty legislacyjne. Przyczynek do dziejów instytucji w latach 1917–1928*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 2000, nr 4, s. 37.

towani na równi z urzędnikami wymiaru sprawiedliwości. Postępowania w sprawach dyscyplinarnych prowadzone były przez władze nadzorcze obwinionego, a oskarżeniem zajmował się prokurator przy właściwym sądzie dyscyplinarnym. Karami dyscyplinarnymi były: grzywna, nagana, przeniesienie na inne miejsce służbowe lub wydalenie ze służby¹⁸.

W okresie II Rzeczypospolitej ustawodawca polski powołał instytucję komornika jako organ egzekucyjny i powierzył mu wykonywanie egzekucji z wyjątkiem spraw przekazanych sądowi, co oznaczało przyjęcie modelu pruskiego¹⁹.

Kandydat na komornika sądowego był przygotowywany nie tylko pod względem znajomości przepisów prawa, ale również praktyki funkcjonowania w zawodzie i etyki.

Zunifikowane ustawodawstwo polskie przyjęło rozwiązanie, zgodnie z którym komornik *był urzędnikiem państwowym*, a ze stronami postępowania nie łączył go stosunek prywatnoprawny. Podobnie jak w modelu rosyjskim nie istniała możliwość swobodnego wyboru komornika. Analiza regulacji przedwojennego kodeksu postępowania cywilnego oraz wydanych do niego przepisów wykonawczych prowadzi do wniosku, że większość rozwiązań przyjętych w zunifikowanym ustawodawstwie polskim w zakresie dotyczącym organów egzekucyjnych była oparta na instytucjach znanych już wcześniej, często modyfikowanych, rzadko stanowiących nową jakość normatywną²⁰. Status komornika sądowego wyznaczał nie tylko jego podrzędność, ale niczym nieograniczone prerogatywy, często dla zysku nadużywane.

---

¹⁸ D. Malec, *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej*, Kraków 2002 s. 28; A. Bereza, *Historia Sądu Apelacyjnego w Lublinie. (1917–1950) – (1990–2010)*, Lublin 2010; Dz.U. z 1918 r. nr 5, poz. 10, art. 6; R. Łyszczek, *Wpływ regulacji prawnych państw zaborczych dotyczących egzekucji sądowej na zunifikowane ustawodawstwo polskie w okresie II Rzeczypospolitej – wybrane zagadnienia*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa”, t. 2, 2008, s. 233–251; idem, *Instytucja komornika sądowego jako organu egzekucyjnego w okresie międzywojennym*, Sopot 2007, s. 19.

¹⁹ H. Konic, *Komornicy Sądowi. Kilka uwag w przedmiocie dzisiejszej ich organizacji*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1895, nr 16, s. 243, Rozporządzenie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego z dnia 18 lipca 1917 r. – Przepisy tymczasowe o urządzeniu sądownictwa w Królestwie Polskiem (Dz.Urz. Dep.Spr. TRS z 19 sierpnia 1917 r., nr 1, dział I, poz. 1).

²⁰ R. Łyszczek, *op. cit.*; S. Płaza, *op. cit.*, s. 25–26.

Komornik w Polsce po 1989 roku

Zmiany statusu komornika sądowego pozostają w ścisłym związku z przemianami statusu ustrojowego tego organu egzekucyjnego.

Początkowo pozycja komornika umiejscowiona była w strukturze sądownictwa powszechnego, a później poza tą strukturą jako wolny zawód²¹. Do stycznia 2002 r., czyli do wejścia w życie ustawy z 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw²², komornicy sądowi mieli *status urzędników państwowych* i byli zatrudnieni w sądach rejonowych na podstawie mianowania przez prezesa sądu wojewódzkiego. Każdy komornik tworzył kancelarię w siedzibie sądu rejonowego, przy którym działał, choć jego kancelaria nie przynależała do struktur organizacyjnych sądu.

Kancelaria stanowiła własne biuro komornika, który samodzielnie zatrudniał pracowników kancelaryjnych i bezpośrednio kierował ich pracą. Był ich pracodawcą, choć zatrudnieni przez komornika w kancelarii pracownicy nie mieli statusu urzędników państwowych²³. Na prowadzenie kancelarii komornik otrzymywał tzw. ryczałt kancelaryjny. Wynagrodzenie zasadnicze pochodziło z puli wymiaru sprawiedliwości. Istniał też składnik uzupełniający w postaci prowizji, zależny od osiągniętych przez komornika wyników, wynoszący 40% opłat pobranych stosownie do przepisów w sprawie taksy za czynności komorników²⁴.

Komornik był pracownikiem samodzielnym i niezależnym, choć tylko względem stron postępowania. Samodzielność i niezależność nie istniała natomiast w stosunku do sądu rejonowego, przy którym działał (art. 759 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r.)²⁵. Komornik podlegał nadzorowi służbowemu o charakterze administracyjnym ze strony prezesa sądu rejonowego, przy którym działał²⁶. Tak więc przed 18 września 2001 r. komornik sądowy był *urzędnikiem państwowym i funkcjonariuszem publicznym*²⁷.

²¹ W. Tomalak, *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014; R. Łyszczek, *op. cit.*; K. Lubiński, *Stanowisko i podstawy odpowiedzialności prawnej komornika sądowego w prawie polskim*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1995, nr 13; J. Suchecki, *Status majątkowy komorników sądowych*, „Przeгляд Sądowy” 1992, nr 11–12.

²² Dz.U. nr 130, poz. 1452.

²³ Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i organizacji kancelarii komorniczych oraz ich systemu finansowo-księgowego (Dz. Urz. Min. Spr. Nr 2, poz. 9 ze zm.).

²⁴ Por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 października 1993 r., U 15/92, OTK 1993, nr 2, poz. 36; § 36 i 361 rozporządzenia o komornikach w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 4 września 1971 r. zmieniającym rozporządzenie o komornikach (Dz.U. nr 26, poz. 237) oraz K. Korzan, *Status prawny komornika w ujęciu historycznym oraz jego odpowiedzialność za powstałą szkodę na tle celu postępowania egzekucyjnego oraz krytycznego spojrzenia na wyrok Sądu Najwyższego z 22 grudnia 1993 r.*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1995, nr 14, s. 22–23.

²⁵ Art. 759 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego z 1964 r. (Dz. U. z 1964 r., nr 16, poz. 93 ze zm.).

²⁶ Art. 191 § 2 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. 2001 nr 98 poz. 1070).

²⁷ Art. 115 § 13 k.k. - Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny.

Zasadnicza zmiana statusu ustrojowego komornika sądowego została wprowadzona przepisami ustawy z 18 września 2001 r., dodającej do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (dalej: u. k. s. e.)²⁸ zapis: „Art. 3a. Komornik na własny rachunek wykonuje czynności, o których mowa w art. 2, i nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej [...]”.

Zgodnie z nową regulacją komornik utracił status urzędnika państwowego zatrudnionego w sądzie rejonowym. Tak więc według art. 3a u. k. s. e. czynności egzekucyjne wymienione w art. 2 tej ustawy komornik wykonywał na własny rachunek, ale nie jako przedsiębiorca.

W związku z czym pojawia się pytanie: jako kto? Stosownie do art. 1 u. k. s. e. komornik pozostał funkcjonariuszem publicznym, wykonującym zgodnie z art. 3a u. k. s. e. czynności egzekucyjne wymienione w art. 2 ustawy²⁹.

Zgodnie z treścią art. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2015 r. poz. 790, 1045, 1224, 1311, 1561, 1670, 1830, 1890) komornik sądowy, zwany dalej „komornikiem”, jest funkcjonariuszem publicznym działającym przy sądzie rejonowym. Z kolei na mocy art. 3a wprowadzonego ustawą z 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw komornik na własny rachunek wykonuje czynności, o których mowa w art. 2, i nie jest przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej³⁰.

W ocenie autora zmiany z 2001 roku nie wyjaśniają kwestii kluczowej, czy przed ich wprowadzeniem komornik będący pracownikiem sądu rejonowego był tylko *urzędnikiem państwowym* czy może tylko *funkcjonariuszem publicznym*. Zdaniem autora po zmianie z 2001 r. obszar wątpliwości znacznie się rozszerzył i dotyczy nie tylko tego, czy komornik jest urzędnikiem państwowym, ale również tego, czy jest on osobą publiczną sensu stricto czy sensu largo, czy może działającym gospodarczo przedsiębiorcą, wykonującym pewne zadania o charakterze publicznym.

Zarówno w doktrynie, jak i w judykaturze ugruntował się pogląd, że według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej³¹ komornika należy uznać za organ władzy państwowej (art. 77 ust. 1 Konstytucji RP)³².

²⁸ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. 2018 poz. 771).

²⁹ Art. 3a u.k.s.e. w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 130, poz. 1452).

³⁰ Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101, poz. 1178, z 2000 r. nr 86, poz. 958 i nr 114, poz. 1193 oraz z 2001 r. nr 49, poz. 509, nr 67, poz. 679 i nr 102, poz. 1115).

³¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).

³² E. Bagińska, R. Hauser, *Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji*, „System Prawa Administracyjnego”, t. 12, Warszawa 2010, s. 405; K. Lubiński, *Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego*, w: *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*,

Wydaje się to właściwe, ale rzecz w tym, czy taka teza jest uprawniona do całościowego działania komornika, czy może tylko do jego czynności w zakresie państwowego władztwa. Z uwagi na określony komornikowi przez państwo zakres kompetencyjny jako urzędnikowi i funkcjonariuszowi publicznemu należy brać pod uwagę dwojakość działania: działanie dotyczące w imieniu i na rzecz państwa i działalność gospodarczą - kogoś którego prawo nie uznaje za przedsiębiorcę, pomimo iż działa on jak przedsiębiorca.

Komornik sądowy – funkcjonariusz publiczny.

Według definicji legalnej opisanej w art. 115 § 13 polskiego Kodeksu karnego funkcjonariuszem publicznym jest komornik sądowy i asesor komorniczy, gdy pełni zlecone mu obowiązki zastępcy komornika, bądź prowadzi zlecone mu czynności egzekucyjne w trybie art. 138 ustawy o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771).

W postanowieniu z 14 marca 2000 r. Sąd Najwyższy podkreślił, że komornik działa na wniosek wierzyciela, choć nie zawiera z nim umowy cywilnoprawnej, przez co komornika i wierzyciela nie łączy żaden stosunek o charakterze cywilnoprawnym, natomiast łączy stosunek o charakterze publicznoprawnym. Przymusowe wykonywanie wyroków w sprawach cywilnych nie odbywa się w drodze osobistych działań wierzyciela ani osób, którym zleca on wykonanie konkretnego wyroku, lecz odbywa się w drodze działań organów państwa, działających nie na zlecenie wierzyciela, ale w ramach własnych uprawnień. Wierzyciela i komornika nie łączy stosunek zlecenia. Komornik działa w imieniu państwa, którego jednym z zadań jest zapewnienie wykonania wyroków sądowych³³. Stanowisko takie nie wydaje się precyzyjne.

Przymusowe wykonywanie wyroków w sprawach cywilnych odbywa się w drodze działań organów państwa, ale jego inicjacja wynika z osobistych działań wierzyciela – bez pochodzącego od wierzyciela wniosku egzekucyjnego bez względu od kogo ten wniosek pochodzi komornik nie podejmie żadnych działań w celu ściągnięcia długu. Zdaniem autora poprawniejsze wydaje się stanowisko, że postępowanie egzekucyjne zawiera element cywilnoprawny oraz publicznoprawny. Taka wątpliwość nie występowała przed 1997 rokiem, kiedy komornik był tzw. państwowcem - jednocześnie urzędnikiem i osobą publiczną³⁴.

Sprawą zajmował się również Trybunał Konstytucyjny, który w uzasadnieniu wyroku z 20 stycznia 2004 r. wyjaśnił, że funkcje wykonywane przez komornika są funkcjami władczymi, a co za tym idzie – komornika można uznać za „władzę publiczną” w rozumieniu art. 77 ust. 1 Konstytucji RP. Trybunał rozstrzygnął tę kwestię, uznając, że komor-

---

red. idem, Warszawa 2013, s. 29; por. A. Barańska, *Status prawny komornika sądowego i mienia kancelarii komorniczej*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2008, nr 1–2, s. 15 i n.

³³ Postanowienie SN z 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168.

³⁴ J. Majewski: XIV, [w:] G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*. M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll. Wyd. 3. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007, s. 1215-1216.

nik jest organem państwowym, wyposażonym przez państwo w określone władcze kompetencje zarówno wobec osób, jak i innych instytucji publicznych³⁵.

W kolejnym wyroku, z 17 maja 2005 r., Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że symbolicznym wyrazem statusu komornika jako organu władzy publicznej jest prawo używania pieczęci urzędowej z godłem państwa (art. 4 u. k. s. e.)³⁶. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego wprowadzona przez ustawodawcę nowelą z 2001 r. *formuła wykonywania czynności na własny rachunek to wyraz swoistej prywatyzacji zawodu komornika*, dotyczącej finansowania jego działalności oraz osiągniętych przez niego przychodów.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego założeniem ustawodawcy było podniesienie efektywności egzekucji przez uzależnienie dochodów komorników od wartości wyegzekwowanych przez nich świadczeń, zwiększenie ich konkurencyjności i przede wszystkim odciążenie budżetu państwa, jako że zaprzestało ono płacenia komornikom wynagrodzenia. Pozytywnym aspektem tamtej zmiany było to, że komornicy nie otrzymywali z budżetu państwa środków na utrzymanie kancelarii i zatrudnionych w nich pracowników – w całości musiał zapewnić je każdy komornik. Minusem było wyzbycie się przez państwo części opłat pobieranych przez komorników, które w przypadku działalności gospodarczej na własny rachunek stanowią ich przychód. Nowela u. k. s. e. z 2001 r. gruntownie zmieniła status komorników. Zmianie uległa forma zatrudnienia – z urzędniczej na formę zbliżoną do wolnych zawodów, bez pozbawienia jednak komornika przymiotu funkcjonariusza publicznego. Komornik, nie będąc przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o działalności gospodarczej, wykonywał czynności egzekucyjne na własny rachunek (art. 3a u. k. s. e. z 2001 r.).

Taki stan prawny nie utrzymał się długo, w związku z czym nie można jednoznacznie powiedzieć, że model komornika sądowego jako przedsiębiorcy był rozwiązaniem trafnym dla wierzyciela, dłużnika i wymiaru sprawiedliwości. 1 stycznia 2019 r. zaczęła obowiązywać nowa ustawa o komornikach sądowych, w której w sposób istotny zwiększone zostały uprawnienia nadzorcze i kontrolne ministra sprawiedliwości nad komornikami. W wypadku rażącego lub uporczywego naruszenia prawa przez komornika wprowadzono możliwość odwołania komornika z urzędu przez ministra sprawiedliwości.

Ustawa podniosła granicę minimalnego wieku osoby powoływanej na to stanowisko – z 26 na 28 lat. Obniżona zostaje górna granica wieku komornika – z 70 do 65 lat. Nowe przepisy wprowadziły wymóg posiadania wyższego wykształcenia prawniczego przez komorników, co należy uznać za dobre posunięcie.

Do niedawna blisko 30 proc. komorników nie miało wyższego wykształcenia prawniczego, a około 9 proc. spośród nich miało wykształcenie zaledwie średnie. Po tej zmianie komornicy musieli skończyć studia prawnicze (w terminie 7 lat od 1 stycznia roku następującego po dniu wejścia w życie nowej ustawy) albo odejść z zawodu. Zmieniła się również opłata za czynności komornicze z 12,5 proc. do 10 proc., a w niektórych przypadkach do 3 proc., jeżeli spłata długu nastąpi w ciągu miesiąca od powiadomienia o wszczęciu

³⁵ Wyrok TK z 20 stycznia 2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004, nr 1, poz. 3.

³⁶ Wyrok TK z 17 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A 2005, nr 5, poz. 50.

egzekucji. W myśl § 1 ustawy z 22 marca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 771, 1443, 1669, 2244 z 2019 r., poz. 55, 730, 1469) o komornikach sądowych – komornik jest urzędnikiem państwowym, powołanym do pełnienia czynności egzekucyjnych i innych, wskazanych w ustawach³⁷.

Podsumowanie

Próbując zbliżyć się do odpowiedzi na postawione na wstępie pytanie, należy podkreślić, że komornik – bez względu na to, jak na przestrzeni wieków go tytułowano – zawsze był bardziej lub mniej sformalizowaną częścią obrotu prawnego. W obecnym stanie prawnym komornik należy do zawodów urzędniczych i jest funkcjonariuszem publicznym. Zawód ten mieści się w kategorii zawodów państwowych, ale jednak nie do końca, ponieważ przyznane komornikowi przez suwerena władztwo nie jest nieograniczone, gdyż ustawodawca wyznacza granice jego wolności.

Ustawą z 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw państwo dało komornikom sądowym prawo do rozporządzania całym zyskiem z pobieranych w ramach egzekucji opłat. Cechą biznesu jest to, że jedne osoby dokonują wysiłków i starań dla idei, a inne tylko dla pieniędzy. Każdy, kto miał do czynienia z egzekucją komornika, z pewnością wie, że nie jest to praca łatwa i bezstresowa. Algorytm polegający na uzależnieniu zarobków od skuteczności egzekucji wydaje się jednym z bodźców do efektywnego działania, ale czy jest on decydujący?

Z urzędnika państwowego komornik stał się usługodawcą, przedsiębiorcą, który musiał sprostać warunkom wolnego rynku. By sprawnie funkcjonować, musiał posiadać dodatkową umiejętność pozyskiwania klienta, a także skutecznie egzekwować długi. Po wprowadzonej w 2001 roku zmianie w celu maksymalizacji zysku z działalności komorniczej powstały w Polsce wielkie „kombinaty komornicze”, pozyskujące duże liczby spraw i generujące ogromne obroty, uzyskiwane przeważnie z prostych zajęć kont zadłużonych szpitali i upadających przedsiębiorstw państwowych. W ten sposób komornicy zapracowali sobie na niezbyt dobrą opinię, która jednak nie jest uprawniona w stosunku do całej grupy komorników.

Od 1997 roku komornik działał na własny rachunek, utrzymując się z prowizji od pobieranych w ramach egzekucji opłat. Do intensywnej pracy mobilizowało go istnienie konkurencji oraz fakt wynagrodzenia uzależnionego od skutecznej egzekucji. Myślenie, że komornik na państwowym etacie będzie porównywalnie skuteczny, wydaje się bardzo naiwne i niepewne. Faktem jest, że nic tak nie motywuje do zawodowego wysiłku jak pieniądze.

Żadne demokratyczne państwo nie poradzi sobie bez komorników sądowych, problem w tym, by ze strony państwa i korporacji nad pracą komorników był sprawowany prawidłowy nadzór, tak by nie dochodziło do nadużyć. Kluczem do sukcesu wydaje się

---

³⁷ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r., o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771, 1443, 1669, 2244, z 2019 r. poz. 55, 730, 1469).

należyta współpraca państwa, komornika i wierzyciela przy zachowaniu wszelkich praw dłużnika.

Urynkowanie rozwiązuje tylko część problemów, jednocześnie przysparzając innych. Łączenie przedsiębiorcy z funkcjonariuszem publicznym nie wydaje się rozwiązaniem dobrym, ale każda inna koncepcja może okazać się znacznie gorsza. Zdumny wydaje się osąd, że w modelu gospodarki wolnorynkowej istnieje możliwość za pomocą państwowych instrumentów zdyscyplinowania funkcjonariusza publicznego do większej aktywności zawodowej. Komornicy istnieli, istnieją i będą istnieć, pozostaje tylko pytanie, w jakich warunkach przyjdzie im działać i jak państwo to działanie może skutecznie wspierać.

Ostatnie zmiany w prawie nie napawają optymizmem i nie są dla komorników wsparciem – stosowanie przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dotyczące osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą; hybrydalne uregulowanie statusu komornika, zlecając swój obowiązek w postaci utrzymania sprawnego systemu egzekucji osobom fizycznym będącym piastunami organu i nie gwarantując im jednocześnie jego finansowania, nakładając przy tym ograniczenia typowe dla pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy; zbędna ingerencja w prywatność osób pełniących służbę oraz ograniczenie prawa własności; brak gwarancji pokrycia kosztów działalności egzekucyjnej; konieczność finansowania kancelarii ze środków własnych komornika (koszty rzeczowe i osobowe); brak przepisów regulujących postępowanie w sytuacji, w której kancelaria komornicza stanie się deficytowa, nawet jeśli nie będzie za nią odpowiedzialny komornik.

Na kłopoty strapionego wierzyciela komornik sądowy; Komornik sądowy – cichy bohater wymiaru sprawiedliwości; Nikt go nie lubi, wszyscy go potrzebują; Pensja zamiast milionowych dochodów; Komornik jak listonosz - to niektóre z tytułów prasowych, które ukazują komorników w dwuznaczny sposób.

Komorników nie należy dzielić na tych dobrych i tych złych, a na skutecznych i mniej skutecznych. Komorników należy wyposażyć w odpowiednie instrumenty, nie przeszkadzać im, aczkolwiek bacznie monitorować ich działalność.

Odpowiedź na postawione na wstępie pytanie, czy zawód komornika sądowego powinien należeć do kategorii zawodów urzędniczych, czy może – jak wiele innych zawodów - być traktowany jako pozarolnicza działalność gospodarcza, zależy nie od wierzyciela i dłużnika, a od intencji i uregulowania tej kwestii przez państwo.

Z punktu widzenia wierzyciela i dłużnika nie ma znaczenia to, czy komornik będzie „urzędnikiem” czy „przedsiębiorcą” – ważne, by był skuteczny i empatyczny. Miał ludzką twarz i ludzką duszę. Nie używał pojęcia „za wszelką cenę”, poważnie traktował swoją misję i wierzyciela, zachowywał umiar w stosunku do dłużnika.

Bibliografia:

1. Bagińska E., Hauser R., *Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji*, „System Prawa Administracyjnego”, t. 12, Warszawa 2010.
2. Barańska A., *Status prawny komornika sądowego i mienia kancelarii komorniczej*, „Przełęcz Prawa Egzekucyjnego” 2008, nr 1–2.
3. Bereza A., *Historia Sądu Apelacyjnego w Lublinie (1917–1950) – (1990–2010)*, Lublin 2010.
4. Biuletyn Informacji Publicznej GUS.
5. Bojarski W., *Prawo rzymskie*, Toruń 1994.
6. Borkowska-Bagińska E., Lesiński B., *Historia prawa sądowego. Zarys wykładu*, Poznań 2004.
7. Bossowski F., Sołtysik D., B. *Dzielnica Austriacka*, w: *Encyklopedia prawa obowiązującego w Polsce*, red. A. Peretiatkiewicz, Poznań 1926.
8. Domagalski M., *Komornik zarabia więcej niż sędzia Sądu Najwyższego*, „Rzeczpospolita” 31.07.2014 r., <http://prawo.rp.pl/artukul/757745,1129707-Komornik-zarabia-wiecej-niz-sedzia-Sadu-Najwyzszego.html>; M. Wąsowski, *Życ jak komornik. Zarabiają 46 tysięcy złotych miesięcznie – jak to się dzieje?* <http://natemat.pl/111919,zyc-jak-komornik-zarabiaja-46-tysiecy-zlotych-miesiecznie>.
9. Dz.U. nr 31, poz. 214; tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. nr 86, poz. 953 ze zm.).
10. Filar M., *Zakres pojęciowy znamienia pełnienia funkcji publicznej na gruncie art. 228 k.k.*, „Palestra” 2003, nr 7–8.
11. Gardocki L., *O podmiocie łapownictwa*, „Państwo i Prawo” 1971, nr 5.
12. Górniak O., *Z problematyki przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych i samorządu terytorialnego*, „Prokuratura i Prawo” 2000, z. 5.
13. *Historia. Encyklopedia szkolna PWN*, red. B. Kaczorowski, Warszawa 2009.
14. <https://www.money.pl/gospodarka/wiad...iliony-rocznie-po,237,0,1997549.html>
15. Janicka D., *Dziewiętnastowieczne kodeksy II Rzeszy i ich znaczenie dla współczesnych Niemiec*, w: *Historia integratu. Księga pamiątkowa ofiarowana prof. Stanisławowi Salmonowiczowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. J. Dygała, Toruń 2001.
16. Jurek P., *Historia państwa i prawa polskiego. Źródła prawa, sądownictwo. Zarys wykładu*, Wrocław 1992.
17. Kazhdan A., *Oxford Dictionary of Byzantium*, Oxford 1991.
18. *Kodeks Hammurabiego*, tłum. M. Stępień, Warszawa 1996.
19. Konic H., *Komornicy Sądowi. Kilka uwag w przedmiocie dzisiejszej ich organizacji*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1895, nr 16.
20. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483).
21. Korzan K., *Status prawny komornika w ujęciu historycznym oraz jego odpowiedzialność za powstałą szkodę na tle celu postępowania egzekucyjnego oraz krytycznego spojrzenia na wyrok Sądu Najwyższego z 22 grudnia 1993 r.*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1995, nr 14.
22. Lewandowski S., Machińska H., [w]: *Logika dla prawników*, red. nauk. A. Malinowski, Warszawa 2002.
23. Lipiński E., *Prawo Bliskiego Wschodu – Wprowadzenie historyczne*, „Studia Historico-Biblica 2”, Lublin 2009.

24. Lubiński K., *Stanowisko i podstawy odpowiedzialności prawnej komornika sądowego w prawie polskim*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 1995, nr 13.
25. Lubiński K., *Status konstytucyjnoprawny zawodu komornika sądowego*, w: *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, red. idem, Warszawa 2013.
26. Łyszczek R., *Instytucja komornika sądowego jako organu egzekucyjnego w okresie międzywojennym*, Sopot 2007.
27. Łyszczek R., *Wpływ regulacji prawnych państw zaborczych dotyczących egzekucji sądowej na zunifikowane ustawodawstwo polskie w okresie II Rzeczypospolitej – wybrane zagadnienia*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2008, t. 2.
28. M. ARCTA *Słowniczek wyrazów obcych. Zwrotów i przysłów cudzoziemskich używanych w mowie potocznej. i w Prasie Periodycznej Polskiej*, Wydanie 3-trzecie powiększone. Warszawa 1890. Aleksandra Ginsa. Nowozielnia 47, s. 43.
29. Maciejewski T., *Historia prawa sądowego Polski. Zarys wykładu*, Koszalin 1998.
30. Maciejewski T., *Historia ustroju i prawa sądowego Polski*, Warszawa 2011.
31. Majewski J., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. 1, *Komentarz do art. 1–116 k.k.*, red. A. Zoll, Kraków 2004.
32. Majewski J.: XIV. W: Bogdan G., Ćwiakalski Z., Kardas P., Majewski J., Raglewski J.: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*. Szewczyk M., Wróbel W., Zoll A. Wyd. 3. Warszawa: Wolters Kluwer, 2007, s. 1215-1216.
33. Malec D., *Notariat Drugiej Rzeczypospolitej*, Kraków 2002.
34. *Mały słownik historii Polski*, red. T. Łepkowski, Warszawa 1964.
35. Marek A., *Kodeks karny*, Warszawa 2004.
36. Mieroop M. van de, *Historia starożytnego Bliskiego Wschodu ok. 3000–323 p.n.e.*, Kraków 2008.
37. Orzeczenie Izby Pierwszej Sądu Najwyższego z 18–19 stycznia 1929 r., C. 2161/28, [w:] „Orzecznictwo Sądów Polskich”, t. 8, Wydawnictwo Księgarni F. Hoesicka, Warszawa 1929.
38. OTK 1993, nr 2, poz. 36.
39. Palka P., Reut M., *Korupcja w nowym kodeksie karnym*, Kraków 1999.
40. Płaza S., *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. II, *Polska pod zaborami. Prawo administracyjne*, red. J. Boć, Wrocław 1998.
41. Postanowienie SN z 14 marca 2000 r., II CKN 496/00, OSNC 2000, nr 9, poz. 168.
42. *Prawo administracyjne*, red. M. Wierzbowski, Warszawa 2001.
43. Przepisy tymczasowe o urządzeniu sądownictwa w Królestwie (Polskiem Dz. Urz. Dep. Spr.
44. Rafacz J., *Dawny proces polski*, Warszawa 1925.
45. Rozporządzenie Ministra b. dzielnicy pruskiej z 15 grudnia 1919 r. o urządach i urzędnicach sądowych w b. dzielnicy pruskiej (Tyg. Urz. z 1919 r., nr 70, s. 409).
46. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 4 września 1971 r. zmieniające rozporządzenie o komornikach (Dz.U. nr 26, poz. 237).
47. Rozporządzenie Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego z dnia 18 lipca 1917 r.
48. Saggs H.W.F., *Wielkość i upadek Babilonii*, Warszawa 1973.
49. Sójka-Zielińska K., *Historia prawa*, Warszawa 1993.
50. Spotowski A., *Pojęcie funkcjonariusza publicznego w projekcie kodeksu karnego a pojęcie urzędnika w obowiązujących przepisach*, „Państwo i Prawo” 1969, nr 8–9.
51. Suchecki J., *Status majątkowy komorników sądowych*, „Przegląd Sądowy” 1992, nr 11–12.

52. Surkont M., *Łapownictwo*, Sopot 1999.
53. Szpoper D., Zdanowski I., *Egzekucja w procesie polskim – zarys historii instytucji*, „Problemy Egzekucji” 1999, nr 1.
54. Szpoper D., Zdanowski I., *Komornik w II Rzeczypospolitej – rozwiązania normatywne i projekty legislacyjne. Przyczynek do dziejów instytucji w latach 1917–1928*, „Problemy Egzekucji Sądowej” 2000, nr 4.
55. Taubenschlag R., Kozubski W., *Historia i instytucje rzymskiego prawa prywatnego*, Warszawa 1947.
56. Tomalak W., *Status ustrojowy i procesowy komornika sądowego*, Warszawa 2014.
57. TRS z 19 sierpnia 1917 r., nr 1, dział I, poz. 1).
58. Uchwała SN z dnia 17 maja 2000 r. I KZP 10/2000, OSNKW 2000, z. 5–6, poz. 40.
59. *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, t. 4, red. S. Dubisz, Warszawa 2006.
60. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (tekst pierwotny:
61. Ustawa z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 130, poz. 1452).
62. Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. nr 101, poz. 1178, z 2000 r. nr 86, poz. 958 i nr 114, poz. 1193 oraz z 2001 r. nr 49, poz. 509, nr 67, poz. 679 i nr 102, poz. 1115).
63. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. nr 223, poz. 1458 ze zm.).
64. Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz.U. nr 227, poz. 1505 ze zm.).
65. Ustawa z dnia 22 marca 2018 r., o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771, 1443, 1669, 2244, z 2019 r. poz. 55, 730, 1469).
66. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 1998 r. nr 21, poz. 94 ze zm.).
67. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. nr 133, poz. 882).
68. Uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 października 1993 r., U 15/92,
69. Wołodkiewicz W., Zabłocka M., *Prawo rzymskie. Instytucje*, Warszawa 1995.
70. Wyrok SN z dnia 27 listopada 2000 r., WKN 27/00, OSNKW 2001, z. 3–4, poz. 21.
71. Wyrok TK z dnia 17 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A 2005, nr 5, poz. 50.
72. Wyrok TK z dnia 20 stycznia 2004 r., SK 26/03, OTK-A 2004, nr 1, poz. 3
73. Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 stycznia 1990 r. w sprawie szczegółowych zasad tworzenia i organizacji kancelarii komorniczych oraz ich systemu finansowo-księgowego (Dz. Urz. Min. Spr. nr 2, poz. 9 ze zm.).
74. Ziemiński Z., *Logika praktyczna*, Warszawa 1999.

Dane kontaktowe
michal.boczek@vp.pl